ИНСТИТУТ ЗА ДЪРЖАВАТА И ПРАВОТО

Р Е Ц Е Н З И Я

от проф. д-р Ирена Цонева Илиева

член на научното жури съгласно Заповед № РД-09-70/25.09.2025 г. на директора на ИДП за назначаване на научно жури за публична защита на дисертационния труд на

Росица Йотова Петкова

на тема „Взаимно признаване на обучения, професионална квалификация и научни степени в Европейския съюз“

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право, научна специалност Международно право и международни отношения

научен ръководител доц. д-р Тони Димов

I . **Кратки биографични данни**

Росица Йотова Петкова е завършила средното си образование в ПМГ „Акад. д-р проф. Асен Златаров“ – математика с интензивно изучаване на английски език през 1996 г. има магистърска степен по „социология“ и „право“ от СУ „Св. Кл. Охридски“, придобити съответно през 2002 и 2021 г. През 2023 г. завършва и специалност „икономика и финанси“ в СУ „Св. Кл. Охридски“ и придобива и степен „магистър“ по икономика.

Била е „сътрудник Ключови клиенти“, „маркетинг оператор с нидерландски език“, от 2019 г. до момента работи в Националния център за информация и документация „НАЦИД“ като главен експерт. Има множество участия в проекти за хармонизация на правото на ЕС с българското законодателство, както и в стратегии в областта на уеднаквяване на българските с европейските административни системи в сферата на образованието.

От 28 януари 2022 г. е зачислена като редовен докторант в Института за държавата и правото (Заповед РД-09-08/28.01.2022 г.) със срок на обучение до 31.12.2024 г. със Заповед № РД-09-31/31.03.2025 г. на директора на ИДП срокът на докторантурата е удължен с една година до 31.12.2025 г.

В периода на обучение в докторантура е положила всички изпити съгласно индивидуалния учебен план и има 5 публикации по темата на дисертацията.

Със Заповед № РД-09-69/25.09.2025 г. докторантката е отчислена с право на защита, на 2 септември 2025 г., след обсъждане на дисертационния труд, единодушно е насочена към публична защита.

II. **Общо описание на представения дисертационен труд**

Докторантката е представила дисертационен труд в обем от 326 страници, който съдържа увод, три глави, заключение, списък на използваната литература от 84 заглавия на български език и 10 на чужди езици и 292 бележки под линия.

Темата на труда е несъмнено дисертабилна. Дисертационният труд има за предмет един неизследван цялостно в българската специализирана литература и особено актуален от практическа гледна точка проблем. Това е взаимното признаване на образователни документи в ЕС с цел достъп до по-нататъшно обучение в системата на висшето образование, до обучение за повишаване на квалификацията и до докторантура, както и за улесняване на достъпа до пазара на труда и за други цели, когато даден заявителя има правен интерес. Проблемът за легализирането на публични образователни документи засяга не само мобилността в образователните системи на ЕС, но и достъпа до пазара на труда в резултат на взаимно признаване на обучение, професионална квалификация и научни степени. Поради това трудът освен научен, има и съществен научно-приложен и чисто приложен характер.

Структурата е логично построена следвайки системата на образованието в националните законодателства и правото на ЕС: взаимно признаване на образователни квалификации и периоди на обучение в ЕС; взаимно признаване на професионална квалификация в ЕС; специфики по признаване на научни степени в ЕС. Във всяка от главите е представен исторически анализ на процеса по признаване, което допринася за качеството на дисертационния труд. За съжаление главите не са балансирани като обем и Глава Първа предоминира със съдържание от 137 страници.

В Увода Росица Петкова сполучливо обосновава значимостта и актуалността на предмета на изследване, целите и задачите; формулира две изследователски хипотези; използваната методология; състоянието на научните изследвания по проблема в България и очертава ограниченията на териториалния, времеви, нормативен и сравнителноправен обхват на дисертационния труд.

Глава Първа (в обем от 137 с.) е посветена на взаимното признаване на образователни квалификации и периоди на обучение в ЕС. Тя представя петте елемента на образователната квалификация, които е задължително да бъдат вземани предвид при оценяването ѝ. Структурирана е в четири раздела. Р. Петкова сполучливо базира анализа в тази Глава върху теоретичната постановки за основните принципи и по-специално върху принципа на взаимното признаване в правото на ЕС. Представени са двете основни процедури по признаване: академично и професионално признаване, както и признаването на периоди на обучение (т. нар. кредитна мобилност).

Накратко са представени Конвенцията за признаване на квалификациите, отнасящи се до висшето образование в Европейския регион, е приета и открита за подписване в Лисабон на 11 април 1997 г. (т. нар. Лисабонска конвенция), Сорбонската декларация, т.нар. Болонска декларация, която поставя началото на „Болонския процес“ и неговата еволюция и правни механизми.

Докторантката е направила сравнително представяне на образователните системи във Финландия, Нидерландия, Обединеното кралство и Франция.

Последният раздел е посветен на българската образователна система в нейното историческо развитие, сегашно състояние и проблеми.

Докторантката е изказала становище, че въпреки че в ЕС няма единен общоприет модел на образование, „…те са множество и е необходима новелизация и текуща актуализация на законодателството за пълно и постоянно хармонизиране с правото на ЕС (с. 99 - 100).

Обосновани са авторовите виждания относно необходимостта от автоматично взаимно признаване на образователните документи за средно и висше образование в ЕС (с. 125).

Направен е критичен анализ на съотношението между Конвенцията за премахване на изискването за легализация на чуждестранни публични актове, съставена на 5 октомври 1961 г. в Хага (известна като Хагска конвенция) и Регламент 2016/1191, който изключва дипломите и сертификатите за завършено академично, професионално или научно образование.

Глава Втора (в обем от 83 с.) е посветена на взаимното признаване на професионалната квалификация в ЕС. В нея се представя регламентацията в първичното право на ЕС – ДФЕС и в четири раздела специфичните видове квалификации, които могат да се срещнат в процеса на признаване на професионална квалификация в ЕС.

Анализирани са трите процедури за взаимно признаване на професионална квалификация в ЕС, уредени в Директива 2005/36/ЕО относно признаването на професионални квалификации в ЕС:

1. автоматично признаване за професии, чиито минимални условия за обучение са хармонизирани до определена степен на равнище ЕС, валидно за: лекари, медицински сестри с общ профил, стоматолози, ветеринарни лекари, акушерки, фармацевти и архитекти;
2. автоматично признаване за определени професии въз основа на професионалния опит, относимо за: специалисти в сферата на занаятите, търговията и промишлеността и
3. обща система за професии, които не са обхванати от системата за автоматично признаване, основаваща се на принципа на взаимно признаване на квалификации.

Представено е признаването на нерегулираните и регулираните професии въз основа на Директива 2005/36/ЕО и изменящата я Директива (ЕС) 2013/55.

Особен интерес представлява анализа на единствената сега действаща секторна Директива 77/249/ЕИО на Съвета от 1977 г., която предоставя на адвокатите свобода на предоставяне на някои услуги, като за свободно установяване все още се изисква диплома, издадена в приемащата държава.

Посочени са ключовите промени, осъществени с Директива (ЕС) 2013/55: въвеждането на Европейската професионална карта ЕПК, хармонизиране на минималните изисквания за обучение, автоматичното признаване за седем професии - архитект, зъболекар, лекар, медицинска сестра, акушерка, фармацевт и ветеринарен лекар, както и въвеждане на Информационната система за вътрешния пазар (ИСВП), която да засили сътрудничеството в процеса по признаване на образователни документи за професионално образование иобучение.

Р. Петкова откроява трудностите при признаване на регулираните професии, а именно, че има съществени разлики между броя и вида на регулираните професии в различните страни от ЕС.

Подробно е представено признаването на регулирана професия съгласно българското законодателство.

В тази Глава е направен сравнителноправен преглед на професионалното образование и обучение в България, Финландия, Нидерландия и Белгия.

В раздела относно валидирането на професионални знания, умения и компетентности са разгледани тези от формално и неформално обучение. Авторката подчертава, че „България е сред страни като Гърция, Кипър, Латвия, Малта, Полша, Румъния, Словакия и Лихтенщайн, в

които законодателството не урежда възможността неформалното обучение и информалното учене да дават достъп до висше образование“ (с. 202).

В Раздел 4 от тази Глава е представена оценката на Европейската сметна палата за процеса по признаване на професионална квалификация. Данните представляват интерес, защото показват тенденция към нарастване на регулираните професии, както и сериозни различия в държавите членки, недостатъци като липса на електронни процедури.

Глава трета (50 с.) от дисертационния труд е посветена на спецификите на процеса по взаимно признаване на научни степени в ЕС. Тя се състои от три раздела. Първият разглежда европейското научноизследователско пространство. Акцентирано е върху актовете, които го изграждат и са от типа на soft law. Р. Петкова прави извод, че „…са приети множество нормативни и ненормативни актове в рамките на ЕС, но те не постигат очакваните резултати по отношение на заетостта, особено за изследователите, които са на ранен етап от своята кариера“ (с. 245). Направен е критичен преглед на българското законодателство и практика.

Раздел Втори разглежда по същество взаимното признаване на научни степени в ЕС, като в действителност е посветен изцяло на правната уредба в България.

Раздел Трети съдържа препоръки за усъвършенстване на действащото българско законодателство. Р. Петкова сочи следните: пълно актуализиране и синхронизиране на законовата уредба в сферата на академичното признаване; вътрешната правна уредба на отделните администрации да отразява както българските национални специфики, така и изискванията и стандартите на правото на ЕС; търси работещ и опростен механизъм за признаване и валидиране на неформално обучение и информално учене с тенденция то да бъде винаги продължавано в последващо академично образование; усъвършенстване на правилниците на образователните институции в областта на професионалното образование; хармонизиране на българската правна уредба с европейската в сферата на научните изследвания и иновации; търсене на баланс между индивидуалната студентска или докторантска компетентност, приложението ѝ в практиката и споделяне на съответния опит с останалите при използването ѝ в трудовата реалност; поддържане и повишаване качеството на обучението чрез модернизация на учебните програми; актуализиране и модернизиране процедурите за оценяване и акредитация на ВУ от НАОА; увеличаване на студентската мобилност от и към България; увеличаване на броя привлечени чуждестранни преподаватели и изследователи към българските университети; да се създаде ефективен механизъм за връзка между ВУ като места за подготовка на квалифицирани специалисти и бизнеса; изграждане на система, способна на собствено устойчиво развитие; да се оптимизира мрежата от висши училища; създаване на разнообразни възможности и форми за учене през целия живот.

В тази част са формулирани приносите на дисертационния труд, както и основните проблеми в процеса по взаимно признаване на образователни квалификации в границите на ЕС през призмата на предизвикателствата пред съвременното българско общество.

Заключението концентрира изводи на автора, като не повтаря направените изводи като заключение към всяка отделна глава. То съдържа цялостна оценка на факторите, които влияят върху българската образователна система, предизвикателствата, оценка на образователната реформа и др., които не представляват обобщение на направените в дисертацията изводи и не апробират заявените в увода две изследователски тези.

III. **Оценка на научните и научно-приложни и практически резултати и приноси в дисертацията**

Първото несъмнено достойнство на дисертационния труд е изборът на темата. Предметът на изследване е подбран оригинално. Въпреки че изначално той не предполага фундаментални теоретични постижения, дисертационен труд е първото самостоятелно научно изследване до този момент в българската литература.

Поради този теоретичните научни приноси са ограничени. Сред тях бих откроила следните:

- Изясняването на понятието взаимно признаване като принцип на Правото на ЕС;
- Формулирането на собствена дефиниция за „система на висшето образование“ на с. 78;
- Принос представляват изводите след всяка глава от дисертационния труд;
- Анализът принципите в Болонската декларация (правно необвързваща декларация) и Лисабонската конвенция (международен договор) и отражението им в правото на ЕС, при все че са източници на правото от различни правопорядъци.

Безспорно в дисертационния труд преобладават научно-приложни и практически приноси. Сред тях са:

- Предложението да се въведат стандартни дефиниции в българската образователна система, съответстващи на тези в европейското образователно пространство;
- Очертаването на основните проблеми пред взаимното признаване или автоматичното признаване на средно, висше образование и периоди на обучение;
- Вече посочените в Раздел Трети препоръки за усъвършенстване на действащото българско законодателство;
- Няколкото сравнителноправни аспекта, сред които бих откроила този за валидирането на неформално и информално обучение (с. 204 – 211);
- Предложението да се въведе автоматично взаимно признаване на дипломите за висше образование, на документите за завършен гимназиален етап на средно образование или на периоди на учене в чужбина, когато произхождат от ДЧ на ЕС;
- Предложението за създаване на единен електронен регистър за признаване на дипломи и квалификации;
- Предложението за въвеждане на индикатори за оценка на прозрачността и ефективността на процедурите по признаване

Отличното впечатление от дисертационния труд се допълва от факта, че докторантката има 5 публикации по темата на дисертацията.

Авторефератът отразява достоверно съдържанието на дисертационния труд.

IV. **Критични бележки и препоръки**

Основната ми критична бележка е свързана със структурата на дисертационния труд и необичайно голямата Глава първа в обем от 137 страници. Тя не кореспондира с останалите глави, съответно от 83 и 50 страници. Би могло да се помисли да се раздели Глава първа и частта, посветена на българската правна уредба да се обособи като отделна.

Не ми се струва обосновано разсъжденията относно материята на културата в правото на ЕС да имат пряко отношение към сферата на образованието (с. 28 – 30).

Налице е повторение на изложението относно европейската квалификационна рамка, европейската кредитна система, ЕТСК и др. в Глава Първа и Глава втора (с. 167 и следващи).

Използваната литература на чужди езици е малко, както и цитираната съдебна практика на Съда на ЕС.

Предложенията de lege ferenda са твърде общи и не биха били полезни на законодателя в този си вид.

Бързам да отбележа, че посочените критични бележки не са от съществено значение и не се отразяват на качеството на дисертационния труд и отличното впечатление от него.

V. **Заключение**:

Това, което може да се обобщи от представения дисертационен труд на Росица Йотова Петкова, е способността за избор на актуален проблем, който не е разработван цялостно в България, същевременно е с огромно практическо значение. Авторката доказва солидна академична подготовка, показва умения да систематизира и да прилага класическите методи на юридическо познание, както и да откроява проблеми и формулира предложения.

Дисертационният труд притежава най-вече научно-практическа научна новост, отговаря на изискванията на чл. 6, ал. 3 от Закона за развитие на академичния състав в Р България, на чл. 27 от Правилника за неговото прилагане и на чл. 42 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в ИДП при БАН, поради което давам **ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА и предлагам убедено Научното жури да даде на Росица Йотова Петкова образователната и научна степен „доктор“ по научно направление 3.6. Право, научна специалност Международно право и международни отношения.**

София, 31 октомври 2025 г.

Проф. д-р Ирена Илиева

ИНСТИТУТ ЗА ДЪРЖАВАТА И ПРАВОТО

REVIEW

from prof. Irena Tzoneva Ilieva

member of the scientific jury pursuant to Order No. RD-09-70 of 25.09.2025 of the Director of the Institute for the State and the Law by the Bulgarian Academy of Sciences, regarding the open procedure for the defense of a dissertation

of Rositsa Yotova Petkova

on the topic: "Mutual Recognition of Education, Professional Qualifications, and Academic Degrees in the European Union"

for the acquisition of the educational and scientific degree of "Doctor" in the field of higher education 3. Social, Economic, and Legal Sciences, professional direction 3.6. Law, doctoral program "International Law and International Relations"

scientific supervisor assoc. prof. Tony Dimov PhD

I . **Short biographical information**

Rositsa Yotova Petkova completed her secondary education at the “Prof. Asen Zlatarov High School of Mathematics”, specializing in mathematics with intensive English language studies in 1996. She holds master's degrees in Sociology and Law from Sofia University St. Kliment Ohridski, obtained in 2002 and 2021, respectively. In 2023, he graduated with a degree in Economics and Finance from Sofia University “St. Kliment Ohridski” and obtained a master's degree in Economics.

She has been a "Key Account Manager" and "Dutch Language Marketing Operator" and has been working as a senior expert at the National Center for Information and Documentation "NACID" since 2019. She has participated in numerous projects for the harmonization of EU law with Bulgarian legislation, as well as in strategies for the alignment of Bulgarian and European administrative systems in the field of education.

On January 28, 2022, she was enrolled as a full-time doctoral student at the Institute for State and Law (Order RD-09-08/28.01.2022) with a term of study until December 31, 2024. By Order No. RD-09-31/31.03.2025 of the Director of the Institute for the State and Law, the term of the doctoral program was extended by one year until December 31, 2025.

During her doctoral studies, she passed all exams according to her individual study plan and has 5 publications on the topic of her dissertation.

By Order No. RD-09-69/25.09.2025, the doctoral student was expelled with the right to defend her thesis. On September 2, 2025, after discussion of the dissertation, she was unanimously referred

for public defense.

II. **General characteristics of the dissertation**

The doctoral student has submitted a dissertation of 326 pages, which contains an introduction, three chapters, a conclusion, a list of 84 references in Bulgarian and 10 in foreign languages, and 292 footnotes.

The topic of the thesis is undoubtedly worthy of discussion. The thesis deals with a problem that has not been thoroughly researched in Bulgarian specialized literature and is particularly relevant from a practical point of view. This is the mutual recognition of educational documents in the EU for the purpose of access to further education in the higher education system, to training for upgrading qualifications and to doctoral studies, as well as to facilitate access to the labor market and for other purposes where an applicant has a legal interest. The problem of legalizing public educational documents affects not only mobility in EU education systems, but also access to the labor market as a result of mutual recognition of training, professional qualifications, and academic degrees. Therefore, in addition to being scientific, this work also has a significant scientific-applied and purely applied character.

The structure is logically constructed following the education system in national legislation and EU law: mutual recognition of educational qualifications and periods of study in the EU; mutual recognition of professional qualifications in the EU; specifics of the recognition of academic degrees in the EU. Each chapter presents a historical analysis of the recognition process, which contributes to the quality of the dissertation. Unfortunately, the chapters are not balanced in terms of volume, with Chapter One dominating with 137 pages.

In the Introduction, Rositsa Petkova successfully substantiates the significance and relevance of the research topic, objectives, and tasks; formulates two research hypotheses; the methodology used; the state of scientific research on the issue in Bulgaria and outlines the limitations of the territorial, temporal, normative and comparative legal scope of the dissertation.

Chapter One (137 pages) is devoted to the mutual recognition of educational qualifications and periods of study in the EU. It presents the five elements of educational qualifications that must be taken into account when assessing them. It is structured in four sections. R. Petkova successfully bases the analysis in this chapter on the theoretical framework of the basic principles, and in particular on the principle of mutual recognition in EU law. The two main recognition procedures are presented: academic and professional recognition, as well as the recognition of periods of study (so-called credit mobility).

In brief, the Convention on the Recognition of Qualifications concerning Higher Education in the European Region was adopted and opened for signature in Lisbon on April 11, 1997 (the so-called Lisbon Convention), the Sorbonne Declaration, the so-called Bologna Declaration, which marked the beginning of the "Bologna Process" and its evolution and legal mechanisms are presented.

The doctoral student has made a comparative presentation of the educational systems in Finland, the Netherlands, the United Kingdom, and France.

The last section is devoted to the Bulgarian educational system in its historical development, current state, and problems.

The doctoral student expressed the opinion that although there is no single generally accepted model of education in the EU, "...there are many, and it is necessary to amend and continuously update legislation for full and permanent harmonization with EU law (pp. 99-100).

The author's views on the need for automatic mutual recognition of secondary and higher education documents in the EU are well-founded (p. 125).

A critical analysis is made of the relationship between the Convention Abolishing the Requirement of Legalisation for Foreign Public Documents, drawn up on October 5, 1961, in The Hague (known as the Hague Convention) and Regulation 2016/1191, which excludes diplomas and certificates of academic, professional, or scientific education.

Chapter Two (83 pages) is devoted to the mutual recognition of professional qualifications in the EU. It presents the regulations in primary EU law – the TFEU – and, in four sections, the specific types of qualifications that may be encountered in the process of recognizing professional qualifications in the EU.

The three procedures for mutual recognition of professional qualifications in the EU, as set out in Directive 2005/36/EC on the recognition of professional qualifications in the EU, have been analyzed:

1. automatic recognition for professions whose minimum training requirements are harmonized to a certain extent at EU level, applicable to: doctors, general care nurses, dentists, veterinary surgeons, midwives, pharmacists, and architects;
2. automatic recognition for certain professions based on professional experience, applicable to: specialists in the fields of crafts, trade, and industry; and
3. a general system for professions not covered by the automatic recognition system, based on the principle of mutual recognition of qualifications.

The recognition of regulated and non-regulated professions based on Directive 2005/36/EC and amending Directive (EU) 2013/55 is presented.

Of particular interest is the analysis of the only sectoral directive currently in force, Council Directive 77/249/EEC of 1977, which grants lawyers the freedom to provide certain services, although a diploma issued in the host country is still required for freedom of establishment.

The key changes introduced by Directive (EU) 2013/55 are listed below: the introduction of the European Professional Card (EPC), harmonization of minimum training requirements, automatic recognition for seven professions—architect, dentist, doctor, nurse, midwife, pharmacist, and veterinarian, as well as the introduction of the Internal Market Information System (IMIS) to strengthen cooperation in the process of recognizing educational documents for vocational education and training.

R. Petkova highlights the difficulties in recognizing regulated professions, namely that there are significant differences between the number and type of regulated professions in different EU countries.

The recognition of a regulated profession under Bulgarian law is presented in detail.

This chapter provides a comparative legal overview of vocational education and training in Bulgaria, Finland, the Netherlands, and Belgium.

The section on the validation of professional knowledge, skills, and competences examines those acquired through formal and informal learning. The author emphasizes that "Bulgaria is among countries such as Greece, Cyprus, Latvia, Malta, Poland, Romania, Slovakia, and Liechtenstein, where legislation does not regulate the possibility of non-formal education and informal learning providing access to higher education" (p. 202).

Section 4 of this chapter presents the European Court of Auditors' assessment of the process of recognizing professional qualifications. The data is interesting because it shows a trend toward an increase in regulated professions, as well as significant differences between Member States and shortcomings such as a lack of electronic procedures.

Chapter Three (50 pages) of the dissertation is devoted to the specifics of the process of mutual recognition of academic degrees in the EU. It consists of three sections. The first section examines the European Research Area. It focuses on the acts that constitute it and are of the soft law type. R. Petkova concludes that "... numerous normative and non-normative acts have been adopted within the EU, but they do not achieve the expected results in terms of employment, especially for researchers who are at an early stage of their careers" (p. 245). A critical review of Bulgarian legislation and practice is provided.

Section Two essentially deals with the mutual recognition of academic degrees in the EU, but is in fact devoted entirely to the legal framework in Bulgaria.

Section Three contains recommendations for improving the current Bulgarian legislation. R. Petkova points out the following: complete updating and harmonization of the legal framework in the field of academic recognition; the internal legal framework of individual administrations should reflect both Bulgarian national specificities and the requirements and standards of EU law; a workable and simplified mechanism for the recognition and validation of non-formal and informal learning should be sought, with a tendency for it to always be continued in subsequent academic education; improving the regulations of educational institutions in the field of vocational education; harmonising Bulgarian legislation with European legislation in the field of scientific research and innovation; seeking a balance between individual student or doctoral competence, its application in practice, and sharing the relevant experience with others when using it in the workplace; maintaining and improving the quality of education by modernising curricula; updating and modernising the procedures for evaluation and accreditation of higher education institutions by the National Agency for Assessment and Accreditation; increasing student mobility to and from Bulgaria; increasing the number of foreign lecturers and researchers attracted to Bulgarian universities; creating an effective mechanism for linking HEIs as places for training qualified specialists and business; building a system capable of sustainable development; optimising the network of higher education institutions; creating diverse opportunities and forms of lifelong learning.

This section outlines the contributions of the dissertation, as well as the main problems in the process of mutual recognition of educational qualifications within the EU through the prism of the challenges facing contemporary Bulgarian society.

The conclusion focuses on the author's findings, without repeating the conclusions made at the end of each chapter. It contains a comprehensive assessment of the factors influencing the Bulgarian education system, the challenges, an evaluation of the education reform, etc., which do not represent a summary of the conclusions made in the dissertation and do not approve the two research theses stated in the introduction.

III. Assessment of scientific, applied scientific, and practical results and contributions in the dissertation

The first indisputable merit of the dissertation is the choice of topic. The subject of the study is original. Although it does not initially suggest fundamental theoretical achievements, the dissertation is the first independent scientific study to date in Bulgarian literature.

Therefore, the theoretical scientific contributions are limited. Among them, I would highlight the following:

- Clarification of the concept of mutual recognition as a principle of EU law;
- Formulation of a definition of "higher education system" on p. 78;
- The conclusions after each chapter of the dissertation are also a contribution;

- The analysis of the principles in the Bologna Declaration (non-biding declaration) and the Lisbon Convention (international treaty) and their reflection in EU law, even though they are sources of law from different legal systems.

Undoubtedly, scientific, applied, and practical contributions prevail in the dissertation. Among them are:

- The proposal to introduce standard definitions in the Bulgarian educational system, corresponding to those in the European educational space;
- Outlining the main problems facing mutual recognition or automatic recognition of secondary and higher education and periods of study;
- The recommendations for improving the current Bulgarian legislation already mentioned in Section Three.
- Several comparative law aspects, among which I would highlight the validation of non-formal and informal learning (pp. 204–211);
- The proposal to introduce automatic mutual recognition of higher education diplomas, secondary school leaving certificates, or periods of study abroad when they originate from an EU Member State.
- The proposal to create a single electronic register for the recognition of diplomas and qualifications;
- The proposal to introduce indicators for assessing the transparency and effectiveness of recognition procedures.

The excellent impression made by the dissertation is complemented by the fact that the doctoral student has five publications on the topic of the dissertation.

The abstract accurately reflects the content of the dissertation.

IV. Critical remarks and recommendations

My main criticism concerns the structure of the dissertation and the unusually large Chapter One, which is 137 pages long. It does not correspond to the other chapters, which are 83 and 50 pages long, respectively. It might be worth considering dividing Chapter One and separating the section devoted to Bulgarian legislation into a separate chapter.

I do not find the arguments concerning the subject of culture in EU law to be directly relevant to the field of education (pp. 28–30).

There is a repetition of the discussion on the European Qualifications Framework, the European Credit Transfer System, the ECTS, etc. in Chapter One and Chapter Two (pp. 167 ff.).

The use of foreign-language literature is limited, as well the citation of case law from the Court of Justice of the European Union.

The proposals de lege ferenda are too general and would not be useful to the legislator in their current form.

I hasten to note that these critical comments are not of significant importance and do not affect the quality of the dissertation and the excellent impression it makes.

V. Conclusion

What can be summarized from Rositsa Yotova Petkova's dissertation is her ability to choose a topical issue that has not been fully explored in Bulgaria, yet is of enormous practical importance. The author demonstrates solid academic training, shows an ability to systematise and apply classical methods of legal knowledge, as well as to highlight problems and formulate proposals.

The dissertation is primarily of scientific and practical novelty, meets the requirements of Article 6, paragraph 3 of the Law on the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria, Article 27 of the Regulations for its implementation, and Article 42 of the Regulations on the conditions and procedures for acquiring scientific degrees and occupying academic positions at the Institute for the State and the Law by the Bulgarian Academy of Sciences, for which reason I give a POSITIVE ASSESSMENT and strongly recommend that the Scientific Jury award Rositsa Yotova Petkova the educational and scientific degree of "Doctor" in scientific field 3.6. Law, scientific specialty “International Law and International Relations”.

Sofia, 31 october 2025

Prof. Irena Ilieva PhD